

تدوین مناسک حج در فقه شیعه؛ میراث امام باقر(ع)

بنا به گفته علی بداشتی یکی از نکات برجسته حیات امام باقر(ع) بحث تدوین مناسک حج بود. در واقعه مناسک حجی که در جهان اسلام و فقه شیعه تدوین شده است میراث امام باقر(ع) است.

تدهب، مناسک حج در فقه شیعه؛ مدات امام باقر(ع) گروه اندیشه: بنا به گفته علی بداشتی یکی از نکات برجسته حیات امام باقر(ع) بحث تدوین مناسک حج بود. در واقعه مناسک حج، که در همان اسلام ه فقه شیعه تدهب، شده است مدات امام باقر(ع) است. علی بداشتی، دانشیار دانشگاه قم در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، اظهار کرد: امام باقر(ع) در سال 57 (ه ق) در مدینه متولد شد. امام باقر(ع) از جمله خردسالانی بودند که در واقعه جانگذار عاشورا حضور داشتند و این واقعه را درک کردند. این استاد دانشگاه افزود: مادر امام باقر(ع) فاطمه بنت حسن بن علی(ع) بود که از این جهت امام باقر(ع) هم از طرف پدر و مادر هاشمی و علوی بود و همین مسئله باعث شد که موقعیت منحصر به فردی در نزد شیعیان بدست بیاورد. استادیار دانشگاه قم اظهار کرد: یکی از نکات برجسته حیات امام باقر(ع) این بود که شیعه در زمان ایشان حرکت فرهنگی خود را آغاز کرد. و توانست یک هویت مستقل فرهنگی برای خود ایجاد کند. یکی از حرکت‌های فرهنگی امام سخنان ایشان در باب تفسیر قرآن است. البته تفسیر امام باقر منسوب به ایشان است. خبری به دست ما نرسیده است که این تفسیر جز مکتوبات امام است یا گفته‌های شفاهی ایشان را در بر می‌گیرد.

بداشتی تشریح کرد: بسیاری از منابع این تفسیر را حاصل نسخه برداری شاگرد امام به نام «ابوالجارود» می‌دانند که «ابن شهر آشوب» می‌نویسد «ابوالجارود دارای تفسیری از امام باقر است» و «شیخ طوسی» نیز این سخن را تأیید می‌کند. «شیخ آقا بزرگ تهرانی» از ابوالجارود نام می‌برد و وی را از اصحاب آن امام معرفی می‌کند. البته ابوالجارود بعدها تغییر عقیده می‌دهد و در مسیر امامت ثابت قدم نبود.

این استاد دانشگاه افزود: هیچ تاریخ مکتوبی نقل نکرده است که امام باقر(ع) کتاب تفسیر تالیف کرده‌اند. آنچه به نام تفسیر امام باقر(ع) شهرت دارد منسوب به امام باقر است و شاگرد ایشان روایتی را که امام با ستند به آیات قرآن نقل کرده‌اند را گرد آوردی کرده است. بعدها به تفسیر امام باقر(ع) شهرت پیدا کرده است.

کنیه باقر(ع) ارث پیامبر

این استاد فلسفه و کلام اسلامی افزود: یکی از نکات برجسته حیات امام باقر(ع) بحث تدوین مناسک حج بود. در واقعه مناسک حجی که در جهان اسلام و فقه شیعه تدوین شده است میراث امام باقر(ع) است.

بداشتی اظهار کرد: امام باقر در راه احیای فرهنگ اسلامی تلاش بسیاری کردند. امام باقر(ع) این کنیه را از پیامبر(ص) به ارث بردند. در روایتی آمده است که حضرت مجاهد(ص) به «جابر بن عبدالله انصاری» از صحابه خود فرمود «امید آن است که عبدالله که تو زنده بمانی و فرزندی از فرزندان حسین(ع) را نامش محمد است را ملاقاتی کنی. او علم را می‌شکافد آن هم چه شکافتنی» از همین روایت است که کنیه باقر یعنی شکافنده علم برای امام برگزیده شد.

این استاد دانشگاه افزود: در این رابطه شیخ مفید می‌نویسد «روزی جابر به خدمت امام باقر(ع) رسید. امام در آن زمان هنوز نوجوان بود؛ جابر در آن حال نابینا بود و از امام نامشان را پرسید امام در پاسخ فرمود من محمد بن علی بن حسین هستم. وقتی جابر این سخن را شنید دست حضرت را بوسید». از این روایت می‌توان مقام امام باقر(ع) را با سن کمی که داشتند نزد صحابه بزرگ رسول خدا جابر بن عبدالله را فهمید. البته جابر را جز اصحاب امام باقر نیاورد چرا که وی امامت امام باقر را درک نکرد.

زنده کردن سنت پیامبر از سوی امام باقر(ع)

بداشتی افزود: یکی از وقایع تاریخی امام باقر که در بحث قرآن معروف است؛ بحثی است که ایشان در باب حلال و حرام مطرح کردند. امام فرمود به «مارقین» خوارج بگویند چرا از امیر جدا شدند؟ شماها که پیشتر در مسیر اطاعت از او و نزدیک شدن به خدا شمشیر می‌زدید و خون می‌ریختید؟ آنها در پاسخ گفتند «علی(ع) در دین خدا داور قرار داد» امام نیز در جواب فرمود آیا نمی‌دانید علی(ع) گفت حکم‌ها به حکم خدا دآوری کنند و شرط کرد حکمی که مخالف قرآن باشد مردود است.

بداشتی افزود: امام باقر(ع) در طول 57 سال عمر با برکت خود در مسیر احیای دو سنت پیامبر(ص) یعنی کتاب و اهل بیت(ع) گام برداشتند. امام در باب اهل بیت(ع) می‌فرماید «ما از خاندان رحمت هستیم از شجره نبوت و معدن حکمت هستیم ما محل آمد و شد ملائکه هستیم. و فرودگاه وحی ما هستیم».

این استاد دانشگاه تشریح کرد: البته منظور امام این نبود که بر ما وحی نازل می‌شود چرا که بعد از رحلت رسول خدا وحی تشریحی به پایان رسید. به این معنا که شی گرانی به نام کتاب خدا در سینه ما است و دیگرانی که ادعای تفسیر قرآن را دارند؛ جز گمراهی برای مردم چیز دیگری به همراه نمی‌آورند. در جایی دیگر امام باقر(ع) می‌فرماید «گرفتاری مردم بر ما بزرگ است اگر آنها را بخوانیم آنها فرا نمی‌خوانند و اگر واگذاریم به غیر ما هدایت نشوند».

بداشتی در آخر گفت: اهل بیت(ع) منارهای هدایت انسان هستند. چرا که آنها قرآن را آنگونه که نازل شده است می‌فهمند؛ نه

آنگونه که در افکار متکلمان و مفسران ظهور پیدا کرده است و مدعی تفسیر قرآن شدند. در زمان امام باقر بود که حضرت با تلاش فرهنگی سعی کردند جامعه را در مسیر اسلام ناب هدایت کنند.